

Posudek oponenta

Téma bakalářské práce: Mapa dobývání severního pólu

Autor: Adam Šuhajda

Cílem bakalářské práce Adama Šuhajdy bylo vytvoření tematické mapy expedic zaměřených na dobývání severního pólu.

Úvodní část bakalářské práce je věnována geografickému vymezení zájmového území. Následuje část popisující objevitelské cesty související s dobýváním severního pólu a polárních oblastí. Tato pasáž je psána poutavě a čtivě, přináší čtenáři zajímavé informace.

V rámci rešerše literatury by bylo vhodné zjistit, zda a jak toto téma bylo řešeno v zahraničním kontextu.

Následující kapitola se věnuje přehledu existujících map Arktidy a jejich kartografické analýze zahrnující převážně prvky matematické, fyzicko-geografické a socio-ekonomické. Autor se však věnoval pouze dílům z fondu Mapové sbírky PŘF UK (celkem 7) pocházejícím z období 1856–1925. Popis map (spíše než analýza) je pro účely bakalářské práce dostatečný. Bylo by však vhodnější, kdyby autor náhledy jednotlivých map neumístil až do přílohy bakalářské práce, nýbrž do vlastního textu, a to s ohledem na diskuzi o obsahových analýzách těchto map v příslušných kapitolách. Škoda, že se autor nezmínil o použitých kartografických zobrazeních; pro území polárních oblastí jsou typická azimutální zobrazení (jinak dnes již poměrně málo používaná).

V textu se vyskytují terminologické nepřesnosti, zejména kartografického rázu:

- Místo spojení, že sídla jsou „značena kruhem“ (str. 20), kružnicemi (str. 24), doporučuji využít standardní termín bodový kartografický znak.
- Na str. 23 autor uvádí poněkud matoucí informaci: „V Edinburghu uveřejnil svou mapu s názvem Fysikální mapa severních polárních zemí kartograf John G. Bartholomew. Ta se poté v roce 1897 dočkala českého překladu...“. Jednalo se zřejmě o mapu „Physical Chart of North Polar Regions 1897 By J.G. Bartholomew“ vydanou v roce 1897 v Londýně.
- Na str. 25 autor uvádí, že mapové pole „zobrazuje ... průměrné roční izotermy“.
- Podobně např. spojení „rovnoběžky jsou rozděleny po 5° ...“, či „... poledníky dělí dvojnásobný interval“ (str. 25).
- „Opačnou stranu lemuje tiráž s věnováním podporovateli arktického výzkumu panu Wilczekovi“, str. 25. V textu bakalářské práce je vhodné sjednotit styl, kterým se citují kartografické dokumenty, jejich autoři, nakladatelé či další osobnosti.
- Formulace „Významné vrcholy jsou okótovány křížovým bodem ...“ (str. 26).
- Formulace „Například kruh s vnitřním šrafovaným bodem značí velké město“ (str. 27).

Kapitola 4 je věnována vlastní tvorbě kartografického výstupu představovaného nástěnnou mapou. Autor se zabývá návrhem kartografického projektu a vlastním popisem tvorby mapy. Výsledná mapa znázorňuje severní polokouli od rovnoběžky 60° s.š. ve stereografické projekci. Pro zvolený účel považuji rozměry mapového pole (594 x 629 mm) a z něj odvozené měřítko 1:13 000 000 za příliš malé.

Z kompozičního pohledu nemám k mapě žádné významnější připomínky. Zvolenou reprezentaci reliéfu považuji za vydařenou, pro znázornění ledovců by bylo vhodné zvolit jiný barevný odstín popř. zvýšit sytost barvy (v tištěné variantě mapy nemusí být barevné rozdíly mezi zaledněnými a nezaledněnými oblastmi patrné), přivítal bych též výraznější obrysy kontinentů.

Pro trasy expedic by bylo vhodnější použít liniový znak s větší šířkou, doplněný lépe viditelným směrem pochodu (stávající šipka téměř není rozpoznatelná) a jednotlivé expedice více graficky odlišit. Proč některé z tras nezačínají na pevnině, ale uvnitř moří? Není pak patrné, odkud výprava vycházela. Některé z tras jsou znázorněny plnou čarou, jiné čárkovanou, z legendy není patrné, proč tomu tak je.

Vzhledem ke zvolenému měřítku by bylo vhodné zvětšit velikost fontu používaného pro popis. Popis je mnohdy nekonzistentní: ostrov, o., ostrovy o-vy. U geografického názvosloví dochází ke kombinaci endonym a exonym, což je poněkud matoucí. Za nevhodnou považují transliteraci z azbuky dle standardů anglického jazyka. V mapě se tak setkáme s "*Ladožským jezerem*", ale i s "*Yakutskem*" (má být Jakutsk) nebo "*Nar'yan Marem*" (Narjan Marem). Podobné nedostatky nalezneme i v textu práce: "*Čkalov*" vs "*Kuznetsov*", atd.

Občas jsou zde znázorněna nedůležitá místa (Ischodnaja), naopak jiná, důležitější, zde nenalezneme (Botnický záliv). Pokud se v legendě uvádí datace, umíst'ujeme ji zpravidla do kulatých závorek (nikoliv do hranatých). Uváděné zdroje dat a obrázků pod mapovým polem působí trochu rušivě, zvážil bych jejich vypuštění.

Poprosím odpověď na následující dotaz: Co vedla autora práce k výběru konkrétních expedic, které se rozhodl kartograficky zpracovat?

Bakalářská práce je uspořádána logicky, grafické i obsahové zpracování práce včetně příloh je na velmi dobré úrovni. Svou náročností, zaměřením, rozsahem i zpracováním práce splňuje zadané téma, vytvořený mapový výstup je zajímavý a přínosný.

Bakalářskou práci **doporučuji** k obhajobě a hodnotím stupněm

výborně - velmi dobře,

a to dle průběhu obhajoby.

V Praze dne 26. května 2024
doc. Ing. Tomáš Bayer, Ph.D.
Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie
Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

